

Dijital Sanatın Eleştirisi Üzerine Bir Tartışma

Ayhan Özer¹

Özet

Bu çalışma, sanatın dijitalleşmesinin gelecekteki sanat eleştirisine olan etkilerini incelemektedir. Dijital teknolojilerin hızla evrim geçirmesi, sanatın birçok yönünü etkilemiş ve sanatçıların yaratıcı süreçleri ile eserlerini sergileme biçimlerini temelden değiştirmiştir. Cep telefonları ve diğer mobil cihazların yaygın kullanımı, sanatın erişilebilirliğini artırmış ve izleyici etkileşimini güçlendirmiştir.

Dijital sanatın yükselmesi, geleceğin sanat eleştirisini dönüştüreceğini göstermektedir. Sanat eleştirmenleri, geleneksel sergilerin yanı sıra sanal galerilerde dolaşarak eserlere erişim sağlamak ve etkileşimli deneyimler üzerinden eserleri değerlendirmektedir. Dijital sanatın estetik değerleri ve anlamını anlamak için yeni yaklaşımlar gerekmektedir, bu da eleştirmenlerin eserlerin dijital platformlarda nasıl deneyimlendiği, teknolojiyle nasıl etkileşime geçildiği ve içeriklerin nasıl anlaşıldığı gibi unsurları ele almasını gerektirmektedir.

Aynı zamanda, dijital sanatın geleceği, sanatçılar ve eleştirmenler arasında yeni bir diyalogun gelişmesine olanak sağlamaktadır. Sanatçılar, dijital teknolojileri yaratıcı süreçlerine dahil ederek, eserlerini farklı mecralarda ve farklı şekillerde ifade etmektedirler. Bu da eleştirmenlere, farklı türde eserleri değerlendirme ve yorumlama fırsatı sunmaktadır. Eleştirmenlerin, dijital sanatın özgünlüğünü ve teknolojinin yaratıcılığa olan katkısını anlamaları, gelecekteki eleştiri yaklaşımlarını belirlemeleri açısından önemlidir.

1. Giriş

Sanat, birçok düşünür tarafından, zamanının özünü yansıtan bir ayna olarak tanımlanır. Tarih boyunca sanat; teknolojik ilerlemelerin, kültürel değişimlerin ve toplumsal dönüşümlerin etkileri ile karşılıklı dönüştürme ilişkisi içinde olmuştur. Günümüze gelindiğinde ise dijital çağ, sanatı bilindik

1 Doç. Dr, Gaziantep Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, ORCID: 0000-0002-0014-4608

sınırlarının ötesine taşıyarak sanatçılara benzersiz bir ifade özgürlüğü ve ürettiklerini hızlıca yayma fırsatı sunmaktadır. Sanatçılar, tuval ve fırça gibi geleneksel gereçlerin ötesine geçen dijital araçlar ve teknolojik aygıtlarla ve bu yeni dilin sunduklarıyla keşfe çıkmaktadırlar. Dijital çizim, 3D modelleme ve animasyon gibi teknikler, bir yandan sanat dünyasına çağdaş bir ifade biçimi getirirken, bir yandan da eserlerin doğasını temelden değiştirmektedir.

Sanat/zaman etkileşiminde olağanüstü bir kırılma yaratan dijital gelişmeler, aynı zamanda sanatın yayılma şeklini ve hızını da değiştirmektedir. Dünyanın herhangi bir yerinde üretilen eserler, dijital platformlarda sergilenerek geniş izleyici kitlelerine hızlıca ulaşabilmektedir. Sanatın sınırlarının, çevrimiçi galeriler ve sosyal medya aracılığıyla genişlemesi, “demokratik bir sanat ortamının” oluşumuna katkı sağlayabilmektedir. “Teknolojik gelişmeler insanlara dijital sanat yaratma olanaklarını açtığı gibi, sosyal medya ve diğer çevrimiçi platformlar da sanatın tadını çıkarmayı, paylaşmayı ve satın almayı daha erişilebilir hale getirdi” (Hiscox, 2017).

Dijital çağın etkileri, sanatın sınırlarını giderek genişletip, sanatçıları geleneksel kalıpların ötesine geçirecek yeni ifade biçimlerinin arayışına yönlendirmiştir. Bu durum, bizlere sanatın yalnızca geleneksel formlarla sınırlı olmadığını gösterirken, sanatçı-sanat eseri-izleyici ilişkisini de yeniden tanımlamaktadır. Sanatçılar; interaktif enstalasyonlar, sanal gerçeklik deneyimleri ve dijital uygulamalar gibi yeni alanlarda keşiflere çıkarak, eserlerin daha katmanlı ve izleyiciyle daha yoğun bir bağ kurmasına olanak tanımaktadır.

Sanatçılar; piksellerin, kodların ve sanal gerçekliğin dilini kullanarak yeni ve heyecan verici dünyaların kapılarını aralamaktalar. Eskiden galerilerde dolaşan eleştirmenler, şimdiyse sanal dünyalarda gezinip, dijital dünyanın “büyülü” atmosferinde sanatı izlemekteler. Son olarak, deneyimlediğimiz bu dijital sürecin, sanat eleştirisini de yeniden şekillendirme potansiyeli olduğunu belirtmek gerekir. Dijital sanat, soyut ve somut, gerçek ve sanal arasındaki sınırları belirsizleştirirken, sanat eleştirisine de yeni ve karmaşık sorular getirmektedir.

Dijital sanat teriminin ilk kullanımı 1980’lerin başında bilgisayar mühendislerinin öncü dijital sanatçı Harold Cohen tarafından kullanılan bir boyama programı geliştirmesiyle gerçekleşti. Bu, yere yerleştirilen kağıtlar üzerine büyük çizimler yapmak için tasarlanmış robotik bir makine olan AARON olarak bilinmeye başlandı. Yapay zekaya yönelik bu erken girişimden bu yana Cohen, teknoloji daha karmaşık hale geldikçe AARON programına ince ayar yapmaya devam etti (TATE, 2023).

Eleştirmenlerin, bundan böyle geleneksel malzemeler yerine, dijital teknolojilerin kullanıldığı eserleri değerlendirirken, teknik detayların yanı sıra dijital içerik ve etkileşim gibi yeni bağlamları göz önünde bulundurmamak zorunda olacakları aşikardır. Bu durum, sanatın anlamını ve yorumlanmasını bir yandan daha karmaşıklaştırırken bir yandan da daha zengin bir hale getirecek gibi görünmektedir. Geleceğin sanat eleştirisini oluşturmak için, bu dijital kırılmanın sanatın özüne etkilerini anlamak ve sanatın esas niteliklerini orta yere nasıl koruyabileceğimizi düşünmemiz gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı, dijital sanatın eleştirisinin temel unsurlarını incelemek ve geleceğin sanat eleştirisinde bu unsurların nasıl etkiler yarattığını-yaratacağını anlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, dijital sanatın temel unsurları ve dijital dönüşümün getirdiği yenilikler tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, sanatçıların dijital teknolojileri kullanımı, izleyici deneyimi ve etik boyutlar ele alınarak geleceğin sanat eleştirisinin nasıl şekillenmesi gerektiğine ilişkin öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma, sanat eleştirmenlerine, sanatçılara ve izleyicilere dijital sanatın eleştirisinde daha derinlemesine anlayış ve yaklaşımlar sunarak gelecekteki sanat eleştirisinin kalitesini artırmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

2. Dijitalleşme ve Sanatın Dönüşümü

2.1. İstatistiklerle Mobil Cihaz Kullanımı

Dijitalleşme ve mobil teknolojilerin hayatlarımıza etkileri her geçen gün daha da yoğunlaşmakta ve karmaşık bir hal almaya devam etmektedir. Her birimizin cebinde taşıdığı cep telefonları, bir zamanlar sadece galerilerde ve müzelerde görülebilen sanat eserlerine artık her an ve her yerden erişmeyi mümkün kılmaktadır. Bu dönüşüm, sadece sanatın fiziksel erişilebilirliğini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda sanatın anlamını, deneyimini ve paylaşımını kökten değiştirmektedir. Sanatın dönüşümünü anlamak için, teknolojinin yükselişi kadar insan algısının ve iletişiminin de değiştiğini görmek gerekmektedir. Cep telefonları gibi dijital gereçlerdeki uygulamalar adeta birer dijital fırça gibi, sanat üretimine yeni bir anlam ve estetik boyut katmaktadır. Bu teknoloji, izleyicileri edilgen bir yapıdan çıkarıp, onları eserlerle ya da sanatçılarıyla etkileşime geçmeye ve hatta eserlerin yaratılmasına dâhil olmaya olanak sağlayarak bir anlamda etken birer figüre dönüştürmektedir. Sanat artık yalnızca sanatçının atölyesinde değil, her an yanımızda, sokakta, doğada, dijital bir dünyada da mevcudiyetini sürdürebilmektedir.

Dijitalleşme ve mobil teknolojilerin bu denli yaygınlaşması, sanatın toplumsal ve kültürel dokusu ve etkisini de da değiştirmektedir. Bu da

sanatın paylaşım ve etkileşim biçimini yeniden tanımlarken bazı soruları da beraberinde getirir: Sanat eserleri dijital ortamda nasıl deneyimlenir? Sanatın özgünlüğü nasıl korunur? Estetik değerler dijital dünyada nasıl şekillenir?

Sanatın esas olarak nasıl bir deneyim olduğunu ve nasıl bir iletişim aracı işlevi gördüğünü anlamak, dijitalleşme ve mobil teknolojilerin sanatın anlamını nasıl dönüştürdüğünü daha iyi kavramamıza yardımcı olacaktır. Sanatın toplumsal rolü ve estetik anlayışı, teknolojinin etkisiyle şekillenirken, bu değişimlerin sanatın temel anlamına nasıl katkıda bulunduğunu anlamak da mümkün olacaktır. Dijitalleşme ve mobil teknolojilerin sanatı, sadece teknolojinin ilerlemesiyle sonuçlanmayıp, aynı zamanda insanın anlam dünyasının da dönüşümü anlamına gelmektedir. Bu dönüşümü anlamak hem teknoloji hem de insanlığın estetik gelişimi perspektifinden önemli bir durumu içermektedir

2021 itibarıyla dünya genelinde yaklaşık 5,2 milyar tekil cep telefonu abonesi bulunmaktadır. Bu istatistik, cep telefonlarının modern dünyada ne kadar yaygın olduğunun güçlü bir göstergesidir. Bu cihazlar, neredeyse dünya nüfusunun %75'ini oluşturan insanlar arasında yaygın olarak kullanılmaktadır (Gitnus, 2023).

Ayrıca cep telefonları, küresel web trafiğinin %50.81'ini oluşturmaktadır. Bu durum, mobil cihazların hayatımızdaki artan önemini ve etkisini vurgular. Mobil cihazların web trafiğindeki bu büyük payı, mobil teknolojinin işletmeler tarafından nasıl değerlendirildiğini ve fırsatların nasıl kullanıldığını anlamak için önemlidir (Gitnus, 2023).

2019 yılında, ortalama bir akıllı telefon kullanıcısı günde 3 saat 15 dakika boyunca cep telefonunu kullanmıştır. Bu istatistik, mobil cihazların hayatımızdaki ne kadar büyük bir zaman dilimini kapladığını göstermektedir. Bu süre, iletişimden eğlenceye, çalışma ile ilgili görevlere kadar birçok aktiviteyi içermektedir (Gitnus, 2023).

Ortalama bir akıllı telefon kullanıcısı günde yaklaşık olarak ortalama 6 saat 58 dakika ekran başında vakit geçirmektedir. 2023 yılı itibarıyla, dünya genelinde kullanıcılar ortalama olarak günde 6 saat 58 dakika ekran süresi harcamaktadır. Bu rakam, 2013 yılından bu yana neredeyse 50 dakika artmıştır. ABD'deki ortalama ekran süresi ise 7 saat 4 dakikadır. ABD'deki ortalama ekran süresi, dünya genelindeki ortalama ekran süresine göre 7 dakika daha fazladır. Amerikalıların ortalama 3 saat 30 dakikasını mobil cihazlarda, 3 saat 34 dakikasını ise bilgisayar ekranlarında geçirdiği görülmektedir (Howarth, 2023).

Türkiye’de ortalama bir akıllı telefon kullanıcısı günde yaklaşık olarak 3 saat 15 dakika ekran süresi harcamaktadır. Aynı zamanda bireyler, günlük ortalama 58 kez telefonlarını kontrol etmektedirler. Bu istatistiklere göre, Türkiye’deki akıllı telefon kullanıcıları, günlük olarak ortalama 3 saat 15 dakika boyunca telefonlarını kullanmaktadırlar. Telefon kontrol etme alışkanlığı da oldukça yaygın olup, ekran süresinin yarısı son ekran kullanımından sonra 3 dakika içinde başlamaktadır. Türkiye’de akıllı telefon kullanımının saatlik dağılımına bakıldığında ise, günde ortalama 1 dakika 15 saniye süreyle telefonlara bakıldığı görülmektedir (Howarth, 2023).

Bununla birlikte, Türkiye’de akıllı telefon kullanımı hızla artmaktadır. 2022 yılı itibarıyla Türk halkının %75’ten fazlasının akıllı telefon sahibi olduğu ve 68.7 milyon mobil internet kullanıcısı olduğu görülmektedir. Aynı yıl içerisinde toplam indirme sayısı da artış göstererek 3.73 milyar olarak gerçekleşmiştir. Kullanıcılar, mobil uygulamalara ortalama olarak 44.4 milyar saat harcamaktadır. Mobil uygulama kullanımındaki bu artış, pandemi dönemiyle de ilişkilendirilmektedir. 2019 yılında ortalama 3.2 saat olan günlük mobil kullanım süresi, 2020 yılında 4.3 saate yükselmiş ve bu seviyede kalmıştır. Türkiye’deki mobil uygulama pazarının büyümesiyle birlikte, mobil uygulama reklam harcamalarının da artması beklenmektedir (Shrestha, 2023).

Mobil cihazlarda geçirilen zamanın %91’i uygulamalarda harcanmaktadır. Özellikle, akıllı telefon kullanıcıları günlük olarak ortalama 221 kez cep telefonlarını kontrol etmektedirler. Bu istatistik, insanların mobil cihazları günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak gördüğünü ve özellikle mobil uygulamaların etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir (Markovic, 2023).

Mobil öğrenme (m-learning) gibi kavramlar, akıllı telefonların eğitim ve öğrenme süreçlerinde nasıl kullanılabileceğini göstermektedir. Modern öğrenenler, kısa sürelerde öğrenmek istiyor ve cep telefonları, onlara sürekli öğrenme ve gelişme fırsatları sunuyor. Özellikle akıllı telefonların uygulamaları, kullanıcıların eğitim materyallerine kolayca erişimini sağlayarak öğrenmeyi daha erişilebilir ve etkileşimli hale getirmektedir (Markovic, 2023).

Cep telefonları, iletişimden iş yapmaya kadar birçok alanda kullanılmaktadır. E-postaların kontrol edilmesi, toplantıların düzenlenmesi, dosya paylaşımları, takvim takibi gibi işlemler artık mobil cihazlar üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bu da mobil cihazların iş dünyasındaki vazgeçilmez bir araç haline getirmiştir. Mobil cihazlar, eğlence ve medya tüketimini değiştirmiştir. Müzik, video, oyun gibi eğlence içeriklerine kolayca erişim

sağlarlar. Bu cihazlar, insanların boş zamanlarını değerlendirmesini ve bilgiye erişmesini kolaylaştırmaktadır.

Tüm bu veriler, cep telefonları ve mobil cihazları modern insanın yaşamında son derece önemli ve neredeyse vazgeçilemez bir role sahip olduğunu göstermektedir. Bu cihazlar hem iletişim hem de iş ve işlem yapma gibi temel kullanım alanlarının yanı sıra eğlence, öğrenme ve bilgiye erişim gibi diğer kullanım şekilleri ile de hayatı kolaylaştırıcı ve dönüştürücü bir etki yaratmaktadır.

2.1. Dijital Sanatın Etkileri

Teknolojik gelişmelerin dijital çağı getirmesi, sanatın anlamını ve biçimini yeniden şekillendirmiştir. Sanatçılar, dijital platformların sunmuş olduğu sınırsız imkanları kullanarak geleneksel kalıpları aşmış ve yaratıcılıklarını dijital mecralarda ifade etmeye başlamışlardır.

Sanat tarihçileri dijital sanatı sıklıkla iki kategoriye ayırır: nesne odaklı sanat eserleri ve süreç odaklı görseller. Birinci senaryoda, dijital teknolojiler bir amaca hizmet ediyor ve resim, fotoğraf, baskı, heykel gibi geleneksel nesnelerin yaratılmasında bir araç işlevi görüyor. İkinci durumda, teknoloji amacın kendisidir ve sanatçılar bu yeni ortamın özüne ilişkin olanakları keşfederler (Chatel, 2018).

Sanatın dijitalleşme süreci, sadece yaratım aşamasını değil, aynı zamanda eserlerin izleyiciyle etkileşimini ve sunumunu da dönüştürmüştür. Bu noktada, sanatçıların dijitalleşmeye yönelik yaklaşımları, eleştiri dünyasının ne şekilde etkileneceğini belirlemekte etkili olmaktadır. Sanatçıların bu dijital yolculuğu, geleceğin eleştiri perspektiflerini belirlerken, sanatçılar ve eleştirmenler arasında yeni bir diyalogun gelişmesine de olanak sağlamaktadır.

Akıllı telefonlar, tabletler, bilgisayarlar gibi cihazlar, sanatçıların eserlerini dijital ortamlarda oluşturmasına ve paylaşmasına imkan tanımıştır. İnternetin yaygınlaşması, sanatın sınırlarını genişletmiştir. Sanatçılar, eserlerini internet üzerinden hızla yayabilir ve küresel bir izleyici kitleleriyle iletişim kurabilirler. Örneğin, dijital resimler, çizimler veya dijital özgün eser ve uygulamalar, sanatçıların eserlerini dünya genelinde sergilemeleri için fırsatlar sunmaktadır. “Dijital resim 1990’larda ortaya çıktı ve sulu boya, yağlıboya ve impasto gibi geleneksel resim tekniklerini benimsiyor. Sanatçı bilgisayar, tablet veya stiletto kullanarak grafik tasarım geliştirirken, sürecin kendisi de geleneksel malzemelerle resim yapmaya benzer ve sonuçta tablo estetiği ortaya çıkar” (Chatel, 2018).

Dijitalleşme, sanatın daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlarken, sanat eserleri dijital platformlarda paylaşılırken, coğrafi sınırların ötesine geçebilmekte ve insanların farklı kültürlerden ve bölgelerden sanatı keşfetmelerine olanak tanımaktadır. “Sanat, sanatsal kültür, bilim ve teknolojik gelişmeler, insanların ve toplumun birikimlerinden yola çıkarak, insanların bilmedikleri yönlerini, kendi kültürünü, çok kültürlü yapıların farkına varmalarını sağlar. Tüm bunlar bireyin bireysel gelişim ve değişiminin oluşumuna ilk elden olumlu katkılar sağlayabilir” (Çokokumuş, 2012: 63).

Dijital teknolojiler, izleyicilerin sanat eserleriyle etkileşimini artırabilir. Sanatçılar, artırılmış gerçeklik veya sanal gerçeklik gibi teknolojileri kullanarak, izleyicileri eserin içine çeken etkileşimli deneyimler yaratma imkanına da sahip olmaktadır.

Dijitalleşme, sanatçılara farklı anlam katma yolları sunabilmektedir; ses, görüntü ve etkileşimin birleşimiyle ortaya çıkan dijital eserler, izleyicilere sanat eserini farklı okuma olanakları sunabilmekte ve farklı duygusal deneyimler yaşatabilmektedir. Dijital teknolojiler, sanatın geleneksel formlarını dönüştürebilir. Örneğin, geleneksel resim veya heykel sanatı, dijital platformlarda yeni ifade biçimleriyle buluşarak farklı estetik deneyimler sunabilir. Sonuç olarak, dijital çağın etkisi sanatın dönüşümü hızlandırmış, sanatçıların ifade biçimlerini değiştirmiş ve izleyicilerin sanatla etkileşimini derinleştirmiştir. Bu etki, sanatın sınırlarını genişletirken aynı zamanda geleceğin sanat eleştirisini şekillendirecek faktörlerden biri olmuştur.

Yapay zeka gibi dijital uygulamalar, sanatçılara sınırsız ve alışılmadık imkanlar sunarken, geleneksel biçimsellik ve anlamın ötesinde, dijital alanda eserler üretmeyi ve ifade etmeyi mümkün kılmaktadır. Dijitalleşme, sanatçılara sadece tuval veya kağıt üzerinde sınırlı kalmadan alternatif ifade etme biçimlerine dönük fırsatlar sunmaktadır. Örneğin, dijital resimleme program ve uygulamaları sayesinde sanatçılar, geleneksel medyumlardan farklı tekniklerle eserler oluşturabilmektedir. Sanat, kaçınılmaz son olarak dijital dünyaya uyum sağlamakta yeni ifade bir dili geliştirmektedir. Dijital sanatçılar, dijital enstalasyonlar, video sanatı, dijital kolajlar gibi formlarda eserler yaratarak izleyicilere farklı deneyimler sunabilirler. Dijital platformlar, sanatçılara daha özgür bir ifade alanı sunarken onların tabuları yıkmalarına ve daha cesur, deneysel eserler üretebilmelerine de imkan sağlayabilmektedir.

Dijital enstalasyonlar, 3 boyutlu yapıları nedeniyle heykellerle yakından ilişkili ancak izleyiciyle olan ilişkilerinde yeni bir tipoloji sunuyor. Çoğunlukla bu tür sanat eserleri etkileşimli olabilir; yani ziyaretçilerin girdilerine (örneğin vücut hareketleri, sesler, dokunma) yanıt verir. Alternatif olarak, bu sanat eserleri sürükleyici olabilir, izleyicilere yeni bir mekansal ortam sunabilir

veya çevrelerinin doğasını değiştirebilir. Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR), bu tür deneyimi destekleyen teknolojilerin tipik örnekleridir (Chatel, 2018).

Sanatçıların, dijital tasarım araçlarını kullanarak farklı disiplinlerle iş birliği yapmaya başladığı örnekler artmaktadır. Örneğin, oyuncular, animasyon sanatçıları ve müzisyenler bir araya gelerek interaktif bir dijital enstalasyon oluşturabilmekte, dijital platformlar bu çeşitlilik içinde, sanatsal eğitimi daha erişilebilir hale getirebilmektedir. Online dersler, dijital araçların kullanımını öğretirken sanatçılara ve sanatçı adaylarına yaratıcılıklarını geliştirme fırsatı sunmaktadır.

Dijital teknolojinin sürekli gelişimi ve artan erişilebilirliği, sanat yapmanın önündeki engelleri yıkıyor. Yaratıcı araçlara daha fazla erişim ve sanat hakkında bilgi edinme sayesinde daha fazla insanın yaratıcılıklarını ortaya çıkarması mümkün oluyor. İnternet, dijital cihazlarla birleştiğinde, dünya çapında dijital sanatçıların (ister hobi ister profesyonel) sayısındaki bu artışın arkasındaki itici güçtür (Chatel, 2018).

Dijital sanatın diğer bir olanağı ise, izleyicilerle etkileşimi daha yakın ve kişisel hale getirerek pasif izleme deneyimini aşma girişimi barındırmasıdır. İzleyiciler, sadece eserleri gözlemlemekle kalmayıp, aynı zamanda etkileşime geçebilmekte ve eserin şekillenmesine aktif bir şekilde katkıda bulunabilmektedir. Örneğin, bir dokunmatik ekran aracılığıyla izleyiciler, bir dijital sanat eserine dokunarak, hareket ettirerek veya değiştirerek yeniden tasarlayıp, inşa edebilmektedir. Bazı dijital sanat eserleri, izleyicilere yaratıcı bir rol verirken, sanatçılar, izleyicileri eseri tamamlamaya veya yeniden şekillendirmeye davet ederek, sanat eserini kolektif bir çaba ve deneyim olarak sunabilmektedir.

Sanatçılar, izleyicilere sanal veya artırılmış gerçeklik gözlükleri aracılığıyla farklı dünyalara giriş yapma imkanı sunmaya başlamıştır. İzleyiciler, eserin içine adım atarak etkileşimli bir şekilde sanatı deneyimleyebilmektedir. İzleyiciler, sanatçılarla ve diğer izleyicilerle çevrimiçi platformlarda etkileşime geçerek eser hakkında görüşlerini paylaşabilmektedir. Sanat eserlerinin, izleyicinin hareketlerine veya sesine yanıt vererek, onunla özgün bir etkileşim oluşturabildiği, kişiselleştirilmiş deneyimler sunduğu bir dönemi de yaşamaktayız.

3. Dijital Dönüşümün Sürecinde Sanat Eleştirisi

Geleneksel sanat eleştirisi, dijital dönüşümün getirdiği değişimlere karşı yeniden konumlanma ve uyum sağlama sürecindedir. Dijital sanatın çeşitli biçimleri, izleyici deneyimi ve eserlerin dijital doğası, eleştiri yaklaşımlarını temelden etkilemekte, pek çok geleneksel yöntemi işlevsizleştirmektedir.

Eleştirmenlerin, bu dönüşümün getirdiği yeni dinamikleri anlamak ve yorumlamak için geleneksel eleştiri pratiğini yeniden gözden geçirmek ve adapte etmek zorunda olduklarını söylemek gerekir. Dijital sanatın farklı biçimleri, eserlerin yorumlanmasını zorlaştırmakta, eserlerin geçiciliği eleştiriyi yeniden tanımlamayı gerektirmektedir. Örneğin, yapay zeka destekli eserlerde algoritmaların rolü ve eserin içsel işleyişi eleştiri sürecini daha karmaşık hale getirmekte bu durum, eleştirmenler, teknolojinin eserdeki etkisini anlamak ve yorumlamak için teknik bilgiye sahip olmasını gereklidir.

İzleyici deneyimi, eleştirinin temel bileşenlerinden biri haline gelir. Dijital sanatın interaktif ve katılımcı doğası, izleyicinin deneyimini ve anlamını şekillendirirken, eleştiri de bu deneyimi ele almak zorundadır, bunun parametrelerinin nasıl değerlendirileceği bir sorun olarak karşımızdadır. Eleştirmenler, izleyici perspektifini anlayarak eserlerin etkileşimini ve deneyimini daha iyi açıklayabileceklerdir. Sanal gerçeklikle etkileşim, artırılmış gerçeklik deneyimleri ve dijital mecralar, eserleri farklı platformlarda deneyimlemeyi sağladığı oranda eleştiriyi de spesifik bir bağlama çekerler. Eleştirmenler, eserlerin bu farklı ortamlardaki etkisini anlamak için bu araçları kullanmayı öğrenmeli ve eleştiri yaklaşımlarını bu duruma adapte etmelidirler. Dijital sanatın çeşitliliği, sanatçıların, izleyicilerin ve teknoloji uzmanlarının görüşleri, eleştirinin daha kapsayıcı bir yaklaşımla yapılmasını gerektirmektedir. Eleştirmenler, bu çoklu perspektifleri sentezlemek ve eserin farklı boyutlarını ele almak zorundadır.

Dijital dönüşümün hızla ilerlediği bir çağda, eleştirmenler gelecekteki eleştirinin nasıl şekilleneceğine odaklanmalıdır. Dijital sanatın sürekli dönüşümü ya da gelişimi, eleştiri pratiğini de değiştirirken eleştirmenlerin de kendilerini sürekli güncellemelerini gerektirmektedir. Geleneksel sanat eleştirisi dijital dönüşüme ayak uydurmak ve yeni perspektiflerle genişlemek zorundadır. Dijital sanatın farklı biçimleri ve izleyici deneyimi, eleştiri pratiğini etkilerken eleştirmenlerin de eserleri bu yeni bağlamda yorumlama ve değerlendirme becerilerini geliştirmesi gerekmektedir. Dijital sanatın farklı biçimleri, geleneksel yorumlama yaklaşımlarını da değiştirmiştir. Yapay zeka destekli eserlerin yaratım süreci, algoritmaların ve veri setlerinin analizini gerektirirken, artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik eserleri izleyicinin fiziksel ve zihinsel etkileşimini içerir. Bu nedenle, eserlerin anlamını ve estetiğini değerlendirmek için yeni kriterler ve yaklaşımlar geliştirilmesi gerekebilir.

3.1. İnteraktif Eleştiri Yaklaşımları

Geleneksel sanatın izleyicilerle daha statik bir ilişki içinde olduğu düşünüldüğünde, interaktif sanat eserleri, izleyiciyi pasif bir gözlemci

olmaktan çıkararak eserle etkileşim kurma ve deneyimleme şansı sunar. Bu etkileşim, sanat eleştirisini hem izleyici hem de eleştirmen için daha dinamik ve derinlemesine bir deneyime dönüştürebilir. İnteraktif sanat eserleri, izleyicilerin eserin içine girmesini, hareket etmesini, dokunmasını veya sesle etkileşimde bulunmasını gerektirebilir. Bu tür etkileşimler, izleyicinin eseri sadece gözlemlemekle kalmayıp, doğrudan deneyimlemesini sağlayabilmektedir.

Eleştirmenler, bu tür eserleri incelediklerinde, izleyicilerin deneyimlerini ve etkileşimlerini de hesaba katarak eserin etkisini ve anlamını daha kapsamlı bir şekilde değerlendirebilirler. İnteraktif sanat eserleri, izleyicilerin deneyimlerine ilişkin geri dönüt vermelerini de kolaylaştırabilmektedir. Bu da eleştiri süreçlerinin çeşitlenmesine ve derinleşmesine olanak sağlarken, izleyicilerin farklı etkileşim deneyimleri, eserin anlamının ve etkisinin farklı açılardan değerlendirmesine olanak tanıyabilir. “Ratnam, ‘belirli bir sanat eleştirmeninin bir sonraki mektubunu beklemek yerine daha fazla insanın Instagram akışlarını takip ettiğini’ kabul ediyor ancak şunu ekliyor: ‘Bu, sanat eleştirisini daha çeşitli hale getiriyor’” (Luke, 2020).

3.2. Katılımcı Eleştiri ve Çoklu Bakış Açısı

Sanatçılar, izleyiciler ve eleştirmenler arasında bir diyalog ve iş birliği alanının oluşturulması gerekmektedir. Bu yaklaşım, farklı perspektiflerin ve deneyimlerin eleştiriye nasıl katkı sağlayabileceğini anlamamızı sağlayacaktır. Gelecekteki eleştiri yaklaşımlarının, sanatçıların eserlerinin dijital ve anlamsal arka planını, yaratım süreçlerini ve amaçlarını daha yakından incelemeyi ve bu bilgileri eleştiriye dahil etmeyi gerektirecek gibi görünmektedir.

Geleceğin eleştiri yaklaşımları, eleştirmenlerin izleyicilerin deneyimlerini dikkate aldığı ve onlarla etkileşime geçtiği bir platform oluşturabilir. İzleyicilerin yorumları ve geri bildirimleri, eleştirmenlerin eserlerin genel etkisini ve anlamını daha iyi anlamasına yardımcı olabilir. Örneğin, bir sanat eserinin sergilendiği dijital platformda, izleyicilerin yorumlarını görmek ve eleştiriye dahil etmek, eserin genel algısını zenginleştirebilir. Sanatçıların, izleyicilerin ve eleştirmenlerin farklı deneyimleri, eserlerin anlamını daha geniş bir bağlamda değerlendirmemize yardımcı olabilir. Öte yandan bu türlü geniş katılımlı ve farklı disiplinlerden gelen insanların bir araya gelerek eserleri ele aldığı tartışma platformları, daha kapsamlı ve zengin bir eleştiri ortamı oluşturabilecektir. Ancak bu durumda henüz bir geçiş aşamasındadır.

Sanat haberciliğinin ve eleştirisinin tartışıldığı daha açık forumların etkileri karışık olabilir. Kennedy, internetin ‘okuyuculara (ve sanatçılara) eleştirmenlere cevap vermek, açıklama yapmak, savunmak, şikayet etmek ve

resmi karmaşıklığa karşı için yeni yollar' sağlama gücünü takdir ediyor. Ancak Higgie diğer taraftan yakınıyor: 'Bir eleştirinin fikirleri nedeniyle kolayca saldırıya uğraması veya trollenmesi. Sağlıklı bir tartışma ve anlaşmazlık karışımının sansür olmadan gelişmesine izin verilmelidir' (Luke, 2020).

Geleceğin sanat eleştirisinin katılımcı bir yaklaşım benimsemesi ve farklı perspektifleri içermesi, geleceğin sanatının anlamını daha derinlemesine anlamamıza ve eleştiri süreçlerini daha etkin ve çeşitli hale getirmemize yardımcı olabilir.

3.3. Sanat Eserinin ve Eleştirisinin Dijital Çağa Uymasının Gerekliği

Sanatın bugün geldiği nokta, teknolojik ilerlemelerin etkisiyle hız kazanmış ve sanat, dijital dönüşümünün bir parçası hatta arayüzü haline gelmiştir. Geleneksel sanat formlarından dijital medya ve teknolojiye geçiş, sanatçıların yeni ifade biçimleri keşfetmelerine ve sınırları zorlamalarına olanak tanırken, eleştiriye de yeniden ele almayı zorunlu kılar. Örneğin, geleneksel resimler ve heykellerin yanı sıra artık dijital medya sanatçılarının interaktif enstalasyonları, artırılmış gerçeklik deneyimleri ve sanal gerçeklik projeleri gibi çeşitli dijital eserler gibi yeni sanat biçimleri, izleyicilere farklı türden deneyimler sunarken ve izleyicilerin sanatla etkileşimini yeniden tanımlamaktadır. Eleştiri, bu farklı ve yenilikçi eserleri anlamak, yorumlamak ve değerlendirmek için geleneksel eleştiri yaklaşımlarını, günün gereksinimleri doğrultusunda yeniden düşünmelidir. Sanatın dijital dönüşümü aynı zamanda eserlerin erişilebilirliğini artırması, sanat eserlerini internet üzerinden geniş bir kitleye ulaşabilir hale getirirken, eleştiriye, daha geniş bir katılım sağlamaya başlamış ve farklı coğrafyalardan, kültürlerden ve deneyimlerden gelen görüşlerinin eleştiri eylemine katılımını sağlamıştır.

Örneğin, bir dijital sanat eseri YouTube veya bir dijital sanat galerisi üzerinden milyonlarca izleyiciye ulaşabilmekte, böylece eleştiri çeşitliliği artmaktadır. Sanatın gelişimi ve dijital dönüşümü aynı zamanda sanat eserlerinin anlamını da değiştirmiştir. Eleştiri, bu yeni anlam biçimlerini tanımak ve yorumlamak için esnek yaklaşımlar geliştirmelidir. Örneğin, izleyicinin eserin içine girmesine ve onunla etkileşimde bulunmasına olanak sağlayan bir sanal gerçeklik deneyimi, eleştirinin, bu tür deneyimlerin eserin anlamına nasıl katkı sağladığını da dikkate almasını gerekli kılmaktadır. Geleneksel eleştiri yaklaşımlarının, artık dijital sanatın çeşitliliği, etkileşimi ve erişilebilirliği ile başa çıkmak için yetersiz kalabileceği ön görülebilir. Eleştiri, sanatın dönüşümüne uyum sağlayarak, yeni sanat biçimlerini anlamak, yorumlamak ve değerlendirmek için yeni yaklaşımlar geliştirmelidir. Bu

sayede eleştiri, sanatçılar, izleyiciler ve eleştirmenler arasında verimli bir diyalog ve iş birliği alanı oluşturabilir.

Ayrıca, yapay zeka destekli sanat eserleri de eleştiriye yeni bir boyut kazandıracığı, yapay zeka tarafından üretilen eserlerin anlamını ve yaratıcı sürecini anlamının, eleştirmenler için hem yeni bir zorluk hem de yeni fırsatlar sunduğu düşünülmektedir. Örneğin, yapay zeka tarafından oluşturulan bir resim veya müzik eseri, geleneksel olarak insan yaratıcılığının ürünü olarak görülen sanatın tanımını sorgulamamızı, her şeyi sil baştan ele almamızı gerektirecektir. Eleştirmenler, bu tür eserleri değerlendirirken yapay zeka ile insan yaratıcılığı arasındaki ilişkiyi ele almalı ve izleyicinin bu tür eserlere nasıl tepki verdiğini incelemelidirler.

Geleneksel sanata benzer şekilde, dijital sanat eserleri de sosyal, kültürel veya tarihsel konuları ele alabilmektedirler. Bu durumda, sosyal bilimlerden gelen uzmanların eseri ele alması, eserin derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayabilecektir. Sanat eserinin toplumsal mesajları, tarihsel referansları veya kültürel bağlamları, farklı disiplinlerin perspektiflerini bir araya getirerek daha geniş bir yorumlama alanı açabileceğini bilmek gerekir. Dijital sanatın karmaşık doğası ve farklı disiplinleri içermesi, eleştiri süreçlerini çoklu disiplinli yaklaşımlarla zenginleştirmeyi gerekli kılmaktadır.

Sanatın dijitalleşmesi, sanat piyasasını da etkilemiş ve bir yandan yeni fırsatlar sunarken, bir yandan da eleştiri süreçlerini manipüle etmeye imkan sağlamıştır. Dijitalleşen sanat pazarını ve sanat eserlerinin nasıl sunulduğunu ve satıldığını anlamak ve buna pozitif ve yansız bir katkı sağlamak da kuşkusuz sanat eleştirisinin görevleri arasında düşünülmelidir. Eleştirmenler, eserlerin dijital ortamda nasıl satıldığını, sanatçıların ve izleyicilerin bu süreçteki deneyimlerini ve eserlerin dijital formunun koleksiyonculuk anlayışını nasıl değiştirdiğini incelemeleri de gerekmektedir.

Dijitalleşen sanat pazarında, eserlere erişilebilirliğin artışının, sanatın demokratikleşmesine ne oranda bir katkı sağladığını ve sanatın geniş kitlelere nasıl ulaştığını değerlendirebilirler. Eleştiri süreçleri, dijitalleşen sanat pazarının nasıl işlediğini, arka planlardaki pazarlama stratejilerini anlamaya ve değerlendirmeye de odaklanmalıdır.

Teknolojiye bağlı olarak dijital sanat dünyasının, fiziksel topluluğun android ikizi gibi işlediğini hayal etmek cazip geliyor. Ancak durum böyle değil. Dijital sanat, izleyicilerin sanatı deneyimleme biçimini etkilediği gibi, sanat ticareti endüstrisinin nasıl gelişeceğine dair zorluklar ve fırsatlar da yaratıyor (Hiscox, 2017).

Online platformlar, dijital satışlar ve erişilebilirlik gibi konular eleştiri bağlamından incelendiğinde, sanat eserlerinin dijitalleşme sürecindeki rolü ve etkisi daha iyi anlaşılacaktır. Sanat eserleri, kültürel kimliklerin ve deneyimlerin ifade edilmesi amacıyla da çeşitli dijital platformlarda ortaya çıkmaktadırlar. Eleştirmenler, bu eserlerin farklı kültürler arasındaki etkileşimi nasıl yansıttığını ve kültürel diyalogları nasıl ele aldığını incelerken, izleyicilerin bu eserleri nasıl değerlendirdiğini de göz önünde bulundurmalıdırlar. Ayrıca, dijital sanatın politik etkilerinin ele alınması gereği de eleştiri süreçlerinde önemli bir yer almalıdır. Sanatçılar, dijital platformları politik görüşlerini ifade etmek veya siyasi değişim çağrısı yapmak için kullanabilirler. Eleştirmenler, bu eserlerin politik etkilerini, kamuoyunda nasıl algılandığını ve siyasi tartışmalara nasıl katkı sağladığını incelemelidirler. Bundandır ki, eleştiri süreçleri dijital sanatın toplumsal, kültürel ve politik etkilerini anlamak için geniş bir perspektife sahip olmalıdır. Sanatın bu alanlarda nasıl etki yarattığını ve toplumun genelinde nasıl bir etki bıraktığını değerlendirerek, dijital sanatın toplumsal dinamikler içindeki rolü daha iyi anlaşılabilir.

Eleştiri, dijital sanatın farklı estetik özelliklerini inceleyerek, onları, geleneksel estetik değerlerin dışında yeni bir bağlama oturtmalıdır. Dijital sanatın estetik özellikleri, geleneksel sanatın kullandığı malzemelerin ve tekniklerinden oldukça farklıdır. Örneğin, yapay zeka destekli sanat eserleri, karmaşık algoritmalar kullanarak benzersiz görsel kompozisyonlar oluşturabilmektedir. Bu noktada eleştirmenler, geleneksel estetik anlayışları ile dijital sanatın kendine özgü estetik değerlerini tanımlayamayacaklarının ayırdına varmalıdırlar.

Bir dijital sanat eserinde, renk geçişleri ve dokuların nasıl kullanıldığı, izleyiciye nasıl bir deneyim sunduğu eleştiriye konu olabilir. Aynı şekilde, artırılmış gerçeklik deneyiminde fiziksel ve dijital dünyaların etkileşimi nasıl bir estetik etki yaratıyor, bu da eleştiri süreçlerinde değerlendirilebilir. Dijital sanatın estetik değerleri, izleyicilerin duyuusal deneyimini etkilerken, eleştirmenlerin de bu yeni estetik dilini anlaması ve yorumlaması gerekmektedir. Eleştiri, dijital estetiği değerlendirirken geleneksel estetik anlayışlarını sorgulayarak ve dijital sanatın özgün estetik özelliklerini keşfederek yeni bir değerlendirme perspektifi oluşturmalıdır.

Eleştiri, dijital sanatın geleceğini öngörerek, bu alanda nasıl bir yol izlemesi gerektiğini düşünmeli, eserleri hızla gelişen teknolojik bağlamda doğru kronolojik ve anlamsal bağlama oturtmalıdırlar. Gelecekte, dijital sanatın nasıl formlar kazanacağı ve biçimselliğinin vaatleri öngörülemez hale gelmiştir, ancak eleştirmenlerin bu konuda çıkarımlarda bulunması ve hazırlıklı

olması önemlidir. Örneğin, yapay zeka ve derin öğrenme teknolojileri, sanat eserlerinin yaratımında daha fazla kullanılabilir hale gelebilir. Eleştirmenler, bu teknolojilerin sanat eserlerine nasıl entegre edildiğini ve eserlerin hangi yönlere evrilebileceğini düşünerek geleceğe yönelik tahlillerde bulunabilirler.

Ayrıca, dijital sanatın geleceği, sanatçıların ve izleyicilerin etkileşimi, sanat eserlerinin erişilebilirliği ve sanatın toplumsal etkileri gibi faktörlerle de şekillenebilir. Eleştirmenler, bu alanlardaki gelişmeleri takip ederek, dijital sanatın gelecekte nasıl bir rol oynayabileceği konusunda öngörülerde bulunabilirler. Eleştiri, dijital sanatın geleceğini öngörerek, sanatın bu yeni dönüşümünde nasıl daha etkili bir şekilde rol alabileceğini düşünmelidir. Bu, sanatçıların ve izleyicilerin beklentilerini karşılamak ve dijital sanatın toplumsal ve kültürel önemini anlamak için önemlidir.

Eleştiri, sanat eğitimine dijital sanatın entegrasyonunu ve öğrencilere yönelik rehberliğinin olumlu ve olumsuz yönlerini düşünmelidir, çünkü dijital sanatın artan kapsamı ve önemi, sanat eğitiminin doğasını dönüştürmektedir. Sanat okulları ve eğitim kurumları, dijital sanatın öğrencilere nasıl öğretileceği, onların yaratıcılıklarını nasıl destekleyeceği ve eleştirel düşünme becerilerini nasıl geliştireceği konularında yeni yaklaşımlar geliştirmelidirler. Örneğin, dijital sanat eğitimi, geleneksel sanat becerileriyle birleştirilebilir. Öğrencilere dijital araçlarla nasıl çalışacaklarını ve bu araçları nasıl yaratıcı bir şekilde kullanacaklarını öğretilir. Bunun yanı sıra, öğrencilere dijital medyanın potansiyellerini ve sınırlamalarını anlatarak, onların estetik anlayışlarını genişletebilir.

Eleştiri, dijital sanat eserlerinin teknolojik bileşenlerini analiz ederek, bu bileşenlerin eserin anlamını ve etkisini nasıl şekillendirdiğini değerlendirmelidir. Ayrıca, eleştiri yöntemlerinin çok disiplinli bir yaklaşımla genişletilmesi gerekmektedir. Dijital sanat, farklı disiplinlerden gelen sanatçılar, tasarımcılar, programcılar ve diğer uzmanlar tarafından üretilebilir. Eleştiri, bu çok disiplinli yaklaşımları anlamak ve değerlendirmek için farklı uzmanlıklardan gelen bakış açlarına yer vermelidir. Eleştiri, geleneksel eleştiri yöntemlerini gözden geçirerek dijital sanatın gerektirdiği yeni yaklaşımları benimsemelidir. Bu, dijital sanatın farklı yönlerini daha iyi anlamak ve değerlendirmek için eleştiri süreçlerini çağımıza uygun hale getirecektir.

3.4. Sanat Eleştirisinin Dijital Gelişimine Uyum Sağlamamasının Olası Olumsuz Sonuçları

Eleştirmenlerin eserin dijital özelliklerini ve teknik detaylarını anlamadığı durumlarda dijital sanat eserlerinin yanlış anlaşılması söz konusu olabilmektedir. Bu tür yanlış anlamalar, eserin gerçek anlamını ve amacını

göz ardı etme riskini taşımaktadır. Örneğin, bir sanatçı artırılmış gerçeklik teknolojisi kullanarak bir eser tasarladığında, bu eser izleyicilere gerçek dünya ile dijital dünya arasında etkileşim kurma fırsatı sunmayı amaçlamaktadır. Ancak eleştirmenler, artırılmış gerçeklik konseptini anlamadan veya deneyimlemeden eseri yüzeysel bir şekilde eleştirebilmektedirler. Bir diğer örnek, yapay zeka destekli eserlerde görülebilir. Yapay zeka, eserlerin oluşturulmasında ve anlamlandırılmasında önemli bir rol oynarken, eleştirmenler, üretim esnasında sanatçının ya da bu teknolojinin eserdeki katkısını değerlendiremezlerse, eserin nasıl bir derinlik ve anlam taşıdığını ortaya çıkarmada yanılığa düşebilirler.

Dijital sanat eserlerinde interaktif özellikler de yanlış anlamalara yol açabilir. Bir eser, izleyicilerin etkileşime geçmesine ve hatta eserin sonucunu etkilemesine izin verebilir. Eğer eleştirmenler bu interaktif özellikleri göz ardı ederlerse, eserin tamamlayıcı bir bileşenini gözden kaçırmış olacaklardır. Eleştirmenlerin dijital sanat eserlerini yalnızca geleneksel sanat eserleri çerçevesinde değerlendirmeleri, eserin derinliğini ve potansiyelini görmelerini engellerken, dijital sanatın farklı teknikleri ve özellikleri hakkında anlayış kazanmadan yapılan eleştiriler, sanatın doğru bir şekilde yorumlanmasını engelleyebilir ve eserin değerinin anlaşılmasını zorlaştırabilir.

Değerlendirmelerin eksik kalması, eleştirmenlerin dijital sanat eserlerinin farklı özelliklerini ve etkileşimli yapısını tam anlamıyla kavramadığı durumlarda ortaya çıkabilmektedir. Geleneksel sanatta kullanılan değerlendirme kriterleri, dijital sanat eserlerinin yenilikçi ve farklı niteliklerini kapsamayabilir. Bu durum, eserin potansiyelinin ve anlamının tam olarak anlaşılmasına yol açabilir. İzleyicilerin doğru yönlendirilmemesi, eleştirmenlerin dijital sanat eserlerinin etkileşimli doğasını ve izleyicilerin aktif katılımını dikkate almaması sonucunu doğurabilir. Dijital sanat eserleri genellikle izleyicileri etkileşime çağırarak ve deneyimi şekillendirmek için tasarlanmaktadır. Eğer eleştirmenler bu etkileşimleri göz ardı ederlerse, izleyiciler eseri yüzeysel olarak anlayabilirler ve eserin derinlemesine anlamını kaçırabilirler.

Eleştirmenlerin dijital sanat eserlerini anlama ve değerlendirmeye ilişkin oluşabilecek kimi eksiklikleri, sanatçılara doğru geribildirimlerin sunulmasını engellerken, yanıltıcı sonuçlar da doğurabileceklerdir. Dijital sanat, geleneksel sanata kıyasla farklı bir anlayış ve teknik gerektirebilmektedir. Eğer eleştirmenler dijital sanatın bu özel gereksinimlerini anlamaz veya göz ardı ederlerse, sanatçılar eserlerini izlemek, geliştirmek ve yenilikçi yaklaşımları deneyimlemekte konusunda yeterince etkin olmayabilirler. Örneğin, bir sanatçı yapay zeka teknolojisi kullanarak çeşitli resimleri, etkileşimli üretmiş olabilir. Ancak eleştirmenler bu teknolojinin potansiyelini

ve eserin izleyici deneyimine etkisini anlamadan yüzeysel bir inceleme yaparlarsa, sanatçı eserini daha da geliştirmek veya yeni projeler denemeye karşı isteğini kaybedebilir. Eleştiri, sanatçıların eserlerine dair geribildirim olarak ve farklı perspektifleri göz önünde bulundurarak geliştirebilmelerine katkı sağlar. Öyleyse, bu geribildirim eksik kalır veya yanlış anlaşılmalara yol açarsa, sanatçıların yaratıcılıkları ve motivasyonları bu durumdan olumsuz etkilenebilir.

Eleştiri niteliğinin düşmesi, eleştirmenlerin dijital sanatın karmaşıklığına gerektiği gibi yanıt vermesini güçleştirebilir. Dijital sanat, teknolojik özellikleri, etkileşimleri ve farklı platformlarda sunulma şekilleri gibi pek çok karmaşık unsur içermektedir. Bu nedenle, eleştiri süreçlerinin de daha sofistike ve detaylı olması gerekmektedir. Eğer eleştirmenler dijital sanatın karmaşık yapısını anlamaz veya göz ardı ederlerse, eleştiriler yüzeysel ve eksik kalabilecektir. Bu durumda, sanat eserinin derinlemesine analizi ve anlamlandırılması sağlanamayacaktır. Eleştirmenlerin ele aldıkları dijital sanat eserinin karmaşıklığına uygun bir yaklaşım geliştirmeleri ve detaylı bir şekilde analiz etmeleri önemlidir. Aksi halde, eleştirinin yeterli kapsayıcılığa ve niteliğe ulaşamaması kaçınılmaz olacak ve sanat eserlerinin gerçek potansiyeli yeterince değerlendirilemeyecektir.

Sonuç olarak, sanat eleştirisinin dijital sanatın gelişimine uyum sağlamaması, eserlerin değerini anlamak, sanatçıları desteklemek ve izleyicilere rehberlik etmek açısından olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bu nedenle eleştiri, dijital sanatın yeniliklerini anlamak ve değerlendirmek için kendini sürekli olarak iyileştirmeli ve yenilemelidir.

3.5. Dijital Sanat Eleştirisinin Taşınması Gereken Özellikler

Eleştiri, dijital sanatın geleneksel sanattan farklılaşan özelliklerini, örneğin etkileşim, dinamizm, katılım gibi, özellikleri derinlemesine kavramalıdır. Bu özellikler, eserin değerlendirmesinde öne çıkarılmalı ve eserin nasıl bir dijital deneyim sunacağını anlamada önemli bir rol oynamalıdır. Eleştiri, eserin üretiminde kullanılan dijital teknikleri ve kullanılan araçları ayrıntılı bir şekilde analiz etmeli ve bu tekniklerin eserin oluşturulmasındaki etkisini anlamalı ve anlatmalıdır.

Eleştiri, eserin dijital platformda nasıl sunulduğunu değerlendirmeli. Kullanılan görsel ve işitsel öğeler, interaktif bileşenler ve kullanıcı deneyimi eleştirinin odak noktaları olmalıdır. Ayrıca, eleştiri, eserin izleyiciyle etkileşimini ve izleyicilerin esere nasıl katkı sağlayabileceğini açıkça çıkarmalıdır. Eleştiri, eserin içerdiği temaları ve mesajları anlamalı ve bu temaların dijital sunumla ne denli iletebildiğini değerlendirmelidir. Bunu

yaparken, eserin toplumsal ve kültürel bağlamdaki rolünü değerlendirmeli ve eserin hangi toplumsal veya kültürel meselelere yanıt verdiği veya etki ettiği incelenmeli, okuruna aktarmalıdır.

Eleştirmenin bakış açısının, eleştiri sürecinin anlaşılmasına yardımcı olacağı düşüncesinden hareketle, eleştiri, hangi teorileri ve yaklaşımları temel aldığı ve nasıl bir yöntem izlediğini açıklamalıdır. Yine eleştirmen, eserin dijital sanatın geleceğine nasıl katkı sağlayabileceğini ve gelecekteki etkileşimleri nasıl şekillendirebileceğini düşünerek hareket etmelidir. Eleştiri, eserin ortaya çıkardığı yeni dijital estetik özelliklerini anlamalı ve bu özelliklerin eserin özüne ve biçimine nasıl yansıtıldığını değerlendirmelidir.

Eleştiri, eserin izleyicilerin deneyimini nasıl şekillendirdiğini ve izleyicilerin eleştiriye nasıl katkı sağlayabileceği üzerine düşünsel mesai harcamalıdır. Eleştiri, eserin sanat eğitime nasıl katkı sağlayabileceğini düşünmeli ve öğrencilere nasıl rehberlik edebileceğini değerlendirmelidir. Eleştiri, teknolojik gelişmeleri takip ederek dijital sanatın yeniliklerine uyum sağlamalıdır.

Sonuç

Bu çalışmada, sanatın dijitalleşmesinin geleceğin sanat eleştirisine olası etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Dijital teknolojilerin hızla dönüşüm geçirmesi, sanatın her yönden etkilemiş ve sanatçıların yaratıcı süreçlerini, eserlerini sergileme biçimlerini kökten değiştirmiştir. İnsanların günlük yaşamında cep telefonlarının ve diğer mobil cihazların oynadığı büyük rol, sanatın erişilebilirliğini ve izleyici etkileşimini daha da artırmıştır. Dijital sanat, geleneksel kalıpları aşarak, yeni anlam ve estetik deneyimleri sunarak sanatın sınırlarını genişletmiştir.

Dijital sanatın yükselişi, geleceğin sanat eleştirisini de dönüştüreceği anlaşılmaktadır. Sanat eleştirmenleri, geleneksel sergilerin yanı sıra sanal galerilerde dolaşarak eserlere erişim sağlamakta, etkileşimli deneyimler üzerinden eserleri değerlendirmektedir. Dijital sanatın estetik değerlerini ve iletlerini anlamak için yeni yaklaşımlar gerekmektedir. Sanat eleştirmenlerinin, eserlerin dijital platformlarda nasıl deneyimlendiği, teknolojiyle nasıl etkileşime geçildiği ve içeriklerin nasıl anlaşıldığı gibi unsurları ele alması gerekmektedir.

Aynı zamanda, dijital sanatın gelişimi, sanatçılar ve eleştirmenler arasında yeni bir diyalogun gelişmesine olanak sağlamaktadır. Sanatçılar, dijital teknolojileri yaratıcı süreçlerine dahil ederek, eserlerini farklı mecralarda ve farklı şekillerde ifade etmektedirler. Bu da eleştirmenlere, farklı türde eserleri değerlendirme ve yorumlama fırsatı sunmaktadır. Eleştirmenlerin, dijital

sanatın özgünlüğünü ve teknolojinin yaratıcılığa olan katkısını anlamaları, gelecekteki eleştiri yaklaşımlarını belirlemeleri açısından önemlidir.

Sonuç olarak, dijital sanatın yükselişi, geleceğin sanat eleştirisini şekillendiren önemli bir faktördür. Sanatın dijitalleşmesi, sanatçıların ve eleştirmenlerin geleneksel kalıpları aşmalarını ve yeni anlam dünyalarını keşfetmelerini sağlamaktadır. Teknolojinin getirdiği yenilikler, sanatın estetik değerlerini ve izleyici deneyimini derinleştirirken, aynı zamanda eleştiri yaklaşımlarını da dönüştürmektedir. Geleceğin sanat eleştirisi, sanatın dijital geleceğini anlayan, teknolojiyle etkileşim kuran ve yeni anlam biçimlerini değerlendiren yaklaşımlarla şekillenecektir.

Kaynaklar

- Chatel. M. (2018). Scope of the New Media. <https://medium.com/danae/what-is-digital-art-definition-and-scope-of-the-new-media-f645058cfd78> adresinden 12 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Çokokumuş. (2012). Dijital Ortamda Kültür ve Sanat. International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education - 2012, volume 1, issue 3.
- Gitnus. (2023). Must-Know Mobile Phone Use Statistics. <https://blog.gitnux.com/mobile-phone-use-statistics/> adresinden 15 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Hiscox. (2017). A Deep Look at Digital Art and Social Media. <https://www.artworkarchive.com/blog/a-deep-look-at-digital-art-and-social-media> adresinden 12 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Howarth. J. (2023). Alarming Average Screen Time Statistics (2023). <https://explodingtopics.com/blog/smartphone-usage-stats> adresinden 15 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Luke, B. (2020). The Art Newspaper at 30: how has art criticism changed in the digital age? <https://www.theartnewspaper.com/2020/10/30/the-art-newspaper-at-30-how-has-art-criticism-changed-in-the-digital-age> adresinden 14 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Markovic. I. (2023). Six Statistics That Highlight the Power of Mobile Learning. <https://www.edume.com/blog/mobile-learning-statistics> adresinden 15 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Shrestha. P. (2023). Turkey in three charts: Installs, sessions, and retention rates. <https://www.adjust.com/blog/the-state-of-mobile-apps-in-turkey-2023/> adresinden 15 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Tate. (2023). Digital Art. <https://www.tate.org.uk/art/art-terms/d/digital-art> adresinden 20 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.

